

A photograph of a church tower under renovation. The tower is covered in scaffolding and has a cross on top. The sun is shining brightly in the sky. The text "ASKIMS KYRKORENOVERING 2023 - exteriör" is overlaid on the image.

ASKIMS KYRKORENOVERING 2023 - exteriör

Svenska kyrkan
ASKIMS FÖRSAMLING

Innehållsförteckning

Syfte och bakgrund	2
Genomförande	2
Bilder från före renoveringen mars-2021, nov-2022.....	3
Projektbeskrivning, i huvuddrag	14
Taket	14
Skiffer	14
Nära klart 2023-06-15	20
Plåt	25
Bygg	33
Isolering	37
Sågspån	37
Cellulosa	41
Fasaden	47
Tvätt	47
Målning	47
Sten	49
Muren, omfogning	53
Mark	54
Nivåjustering	54
Detaljer	58
Ekonomi	59
Engagerade, i urval:	60

Syfte och bakgrund

- 2020 Askims kyrkorenovering, 2020-fönsterrenovering.
- 2022 Askims kyrkorenovering, 2022-interiör.
- 2023 Askims kyrkorenovering, 2023-exteriör.

Askims kyrka renoverades i tre steg 2020–2023. I tre projekt renoverades kyrkan grundligt med fokus på god fastighetsförvaltning, tillgänglighet och att återskapa ytskikt, till ett originalutseende.

Genomförande

- Arbetena med att sätta ställning, inleddes i mars 2023.
- Skiffer och takarbeten, inledde projektet.
- Besiktningar:
 - o Förbesiktningar:
 - 1 tornet, genomfördes 2023-06-15.
 - 2 tak, långhus och fasad 2023-07-06.
 - o Slutbesiktning 2023-09-07.
- Ställningen
 - o Bygget inleddes i mitten av mars.
 - o Tornets ställning revs, med start 2023-06-20.
 - o Resterande del revs under första halvan av juli.

Diarienummer

- KR-2023-72

Tornet var inklätt i ett nät under en längre tid, för att minimera risken för nedfallande skiffer.

Projektbeskrivning, i huvuddrag

Taket

För församlingen har det varit känt sedan länge, att Askims kyrkas tak, nått sin tekniska livslängd och en rejäl översyn var planerad redan under tiden när Göteborgs kyrkliga samfällighet var ägare. Askims församling kompenserades därför i "bodelningen" för taköversynen.

Tornspiran har de sista åren varit klädd i ett nät, som skulle hindra eventuellt nedfallande skiffer att nå marken. En besiktning visade att spikarna var dåliga och så även det spanska skiffret som satt på tornet, varför en säkerhetsåtgärd krävdes. Nätet upplevdes mer diskret än att bygga in entrén under ett tak.

Tornskiffret är bytt, medan långhusets skiffer troligen är original.

Skiffer

- Tornets skiffer byttes ut, mot ett återbrukat material.
- Det mer eller mindre horisontella skiffret på tornet har en annan form än långhusets skiffer.
- Skiffret kommer från Grythyttan.
- Övrig skiffer lades tillbaka
- Alla skifferplattorna är spikade med vardera två stycken rostfria spikar á 50 mm, med slät skalle

Snöras-staket monterades.

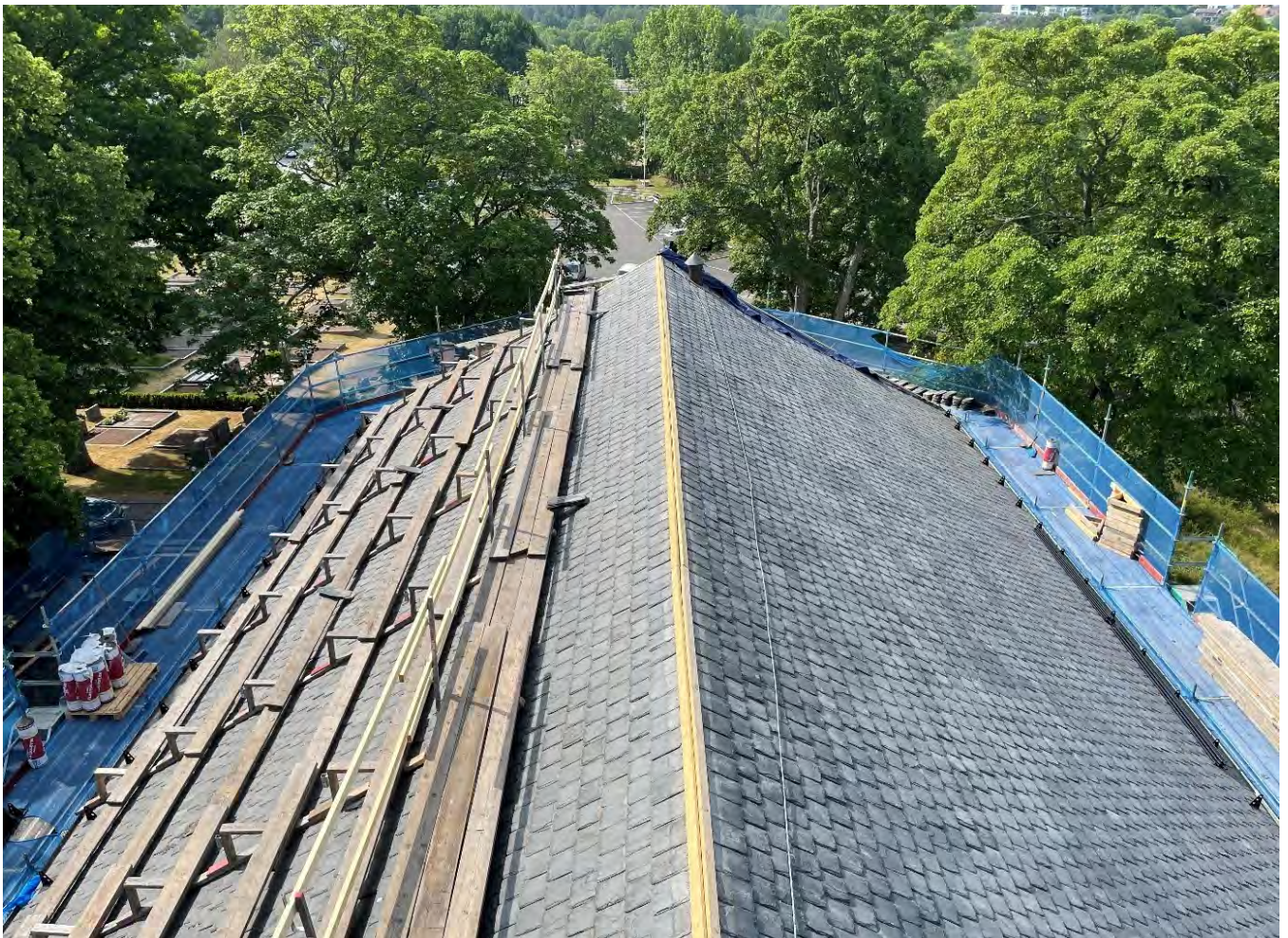

Plåt

- I förfrågningsunderlaget var det angivet att plåten skulle demonteras och återmonteras. Men tidens tand hade så gått så hårt fram, att stora plåtmängder var rekommenderade att byta ut.
 - o Bland annat byttes därförnockplåtarna ut, genomgående
 - Också för att åskledaren skulle kunna klammas fast på ett modernt vis, och därmed undvika än fler håltagningar än vad det redan var i den gamla plåten.
 - o Så även inskottsplåtar
 - o Tilläggskostnad, nockplåtar:
 - Tornet 138 000 kronor
 - Långhuset 115 000 kronor
- Krokarna som i gamla tider använts för att fästa linor i, för klättra upp på tornets utsida, demonterades tillsammans med luckor. Krokarna var hårt rostangripna.
 - o Luckan under användes för att sticka ut en arm med ögla och lina. Ögla fästes och lina kastades ner till marken.
 - o En krok finns sparad.
- Takluckan som fanns för skorstenen demonterades, för att reducera antalet takgenomföringar, när behovet inte längre fanns av en taklucka.

Bild: Mikael Fredriksson, före renoveringen

Bygg

- Skorstenen revs.
- Takunderlagspapp byttes ut och ett par mindre skador i träkonstruktionen åtgärdades.
 - o Råsponten såg annars bra ut.

Isolering

Sågspån

- Den gamla sågspånsisoleringen sögs ut.
- En transportöppning genom taket gjordes i över koret, i samband med att den gamla takluckan ändå skulle demonteras och vissa rötskador åtgärdas.
- Bågpaneltaket
 - o fick under inga omständigheter beträdas, på grund av rädsla för påverkan av de relativt nygjorda takmålningarna på andra sidan.
 - o Ställde till med en del problem, eftersom det just var välvt och svårt att nå mer med slangarna mot takfoten.
 - Utsugningsgraden av spånet, blev därför inte det först överenskomna 100 %, men nära och så mycket som var möjligt.
 - Spånkvaliteten var dessutom bäst (mätt i minst spånstorlek) i de övre, synliga lagren och mer kvistinblandat närmare takfoten.
 - o Rörde sig en del, när trycket från sågspånet lättades. En hel del sågspån föll ner i kyrkorummet, mellan plankorna. När detta initialt upptäcktes avbröts arbetet och orgeln täcktes in i plast (och dammsugaren plockades fram...)
- (inget annat än en del skräp, låg i sågspånet)

Cellulosaisoleringen

- Ovanpå en ångspärr har
- 30 cm ny cellulosaisolering placerats

Fasaden

Tvätt

- Fasaden hetvattentvättades.

Målning

- Fasaden målades (roller)
- Keim Granilat-färg

Sten

- Stenfriser sågs över
 - o Byttes, lagades, kompletterades efter skadebedömning.
- Inga stora mängder tegel byttes, bara runt dussinet tegelstenar på tornet.
- Sandsten och tegel
- Mursockeln fogades om där skador fanns.

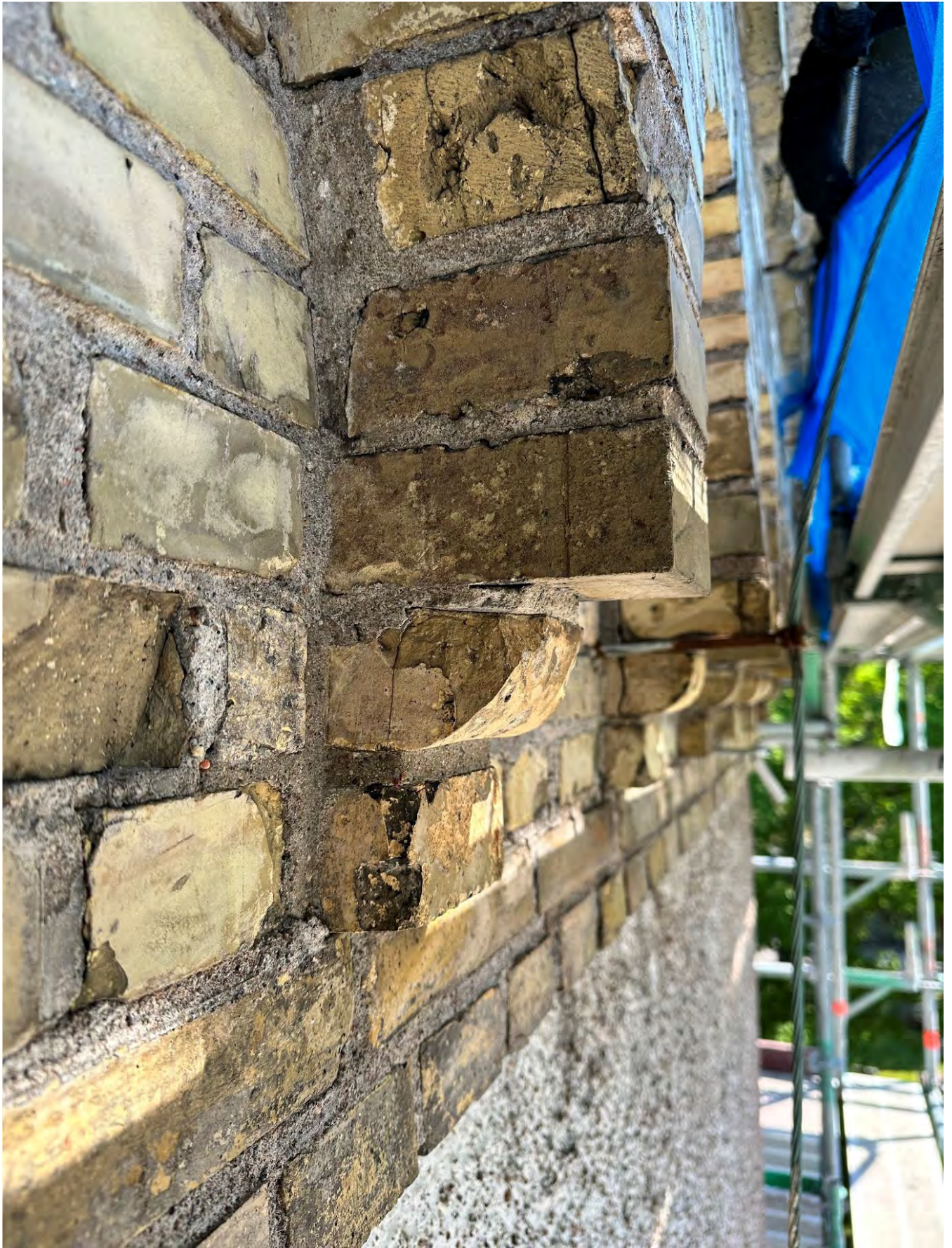

Bild: Mikael Fredriksson

Bild: Mikael Fredriksson

Bild: Mikael Fredriksson

Muren, omfogning

Muren fogades om med ett lite ljusare bruk, tanken är att allteftersom fogar byts ut till den ljusare varianten, så kommer muren få ett enhetligt utseende.

Mark

Nivåjustering

Före

Detaljer

- Färg, fasaden
 - o Keim Granilat
 - 9058 kulör: fasaden
 - 9398 fönstersmygarna
- Isoleringen, lösull
 - o Projektnummer: 445598
 - o WarmFiber Nr ETA-13/0145
- Tegel
 - o Gul sten:
 - GM PATIN. M TEGEL MS0126 / MÅTTX 220-230X105-115X50-57
 - o Röd sten:
 - GM RÖD TEGEL MS0110 / MÅTTX 220-230X105-115X50-57
 - o Fasadtegel:
 - MASSIVT RT307 DNF / SLAGET 4 RÖTT 33070000
- Skiffer ca 420*220 mm, och skifferspik

Ekonomi

- Budget **ASKIMS KYRKORENOVERING, EXTERIÖR-2023**

o Total projektbudget: 6,7 miljoner kronor, varav (uppskattning):

■	Underhållskostnader	2 010 tkr	28 %
■	Investeringar	4 690 tkr	72 %
	• (exv. skiffertaket, avskrivningstid 30 år)		

o Intäkt, kyrkoantikvarisk ersättning (KAE)

■	Beviljad KAE – takåtgärder	- 1 853 tkr	(75 %)
■	Beviljad KAE – konservering	- 187 tkr	(75 %)
■	Beviljad KAE – fasad	- 820 tkr	(50 %)

- o Framtida tillägg

- Tilläggsansökan kommer göras för takarbeten
- Fasadkostnader beräknas underskrida KAE-budgeten

o Netto: 3 840 000 kronor

- Redovisning

o Prognos, total projektkostnad : 6 580 735 kronor, varav:

■	Underhållskostnader	1 645 184 kr	25 %
■	Investeringar	4 935 551 kr	75 %

- o Bokförda kostnader

■	Summering		
•	Underhållskostnader	1 605 427 kr	25 %
•	Investeringar	4 925 308 kr	75 %

- o Bokförda intäkter

■	KAE	0 kr	0 %
---	-----	------	-----

- o Prognos, tillkommande:

■	Kostnader	
	• Antikvarisk slutrapport	50 tkr
■	Intäkter	
	• KAE	4 090 tkr

0	Prognostiserad nettokostnad	2,49 miljoner kronor
---	-----------------------------	----------------------

Beräkningar av Mikael Fredriksson, projektledare

*Exklusive administrationskostnader för arkitekt, antikvarie besiktningsman mm.

Engagerade, i urval:

- Projektledning: **GÖTEBORGS STIFTS
UPPDAGSTJÄNSTER, GS FASTIGET**
 - o **Mikael Fredriksson**, fastighetsförvaltare
 - o Medarbetare från Fastighet och kulturarv.
- Arkitekt **KROOK&TJÄDER**
 - o <https://www.krooktjader.se/>
 - **Tomas Carlin**
- Antikvarie **ACANTHUS**
 - o <https://acanthusab.se/>
 - Jenny Torle
- Generalentreprenör: **PUTS & TEGEL I ÖREBRO AB**
 - o <https://www.putsotegel.se/>
 - platschef **Roger Svedberg**
- Underentreprenörer
 - o Takskiffer **TAKSKIFFERSPECIALISTEN**
 - <https://www.takskifferspecialisten.se/>
 - Rikard Svärd
 - o Plåt **JR JONSSON**
 - <https://jrjohnsson.se/>
 - Erik Vestlund
 - o Isolering **SJÖMARKENS ISOLERING**
 - <https://sjomarkens.se/>
 - Oliver Tagesson
 - o Fasad **HEDLUNDS MÅLERI**
 - <https://hedlundsmaleri.se/>
 - Joakim Hedlund
 - Magnus Bech **KEIM SCANDINAVIA A/S**
 - o Sten: **STENKONSERVERING VÄST**
 - <http://www.stenkonserveringvast.se/>
 - Lisa Holmgren
 - o Ställningar **KLARVIKSSTÄLLNINGAR**
 - <https://www.klarvikstallningar.se/>
 - Andreas Klargren
 - o Mark **WINGFORS ÖSTLIND TRÄDGÅRD
MARK & BYGG AB**
 - <https://www.wingforsostlindtradgard.se/>
 - Anders Wingfors
 - o Bygg **LILLESKOGS BYGG**
 - <https://lilleskogsbygg.se/>
 - Sigge Wahman
- Besiktning **VBK KONSULTERANDE
INGENJÖRER AB**
 - <https://www.vbk.se/>
 - Hampus Winroth
- Församlingens kyrkoråd och fastighetsutskott, med
 - o Eric Muhl, kyrkoherde och
 - o Britt-Marie Almer, ordförande.
- **Daniel Olander**, kanslichef

ASKIMS FÖRSAMLING

ASKIMS KYRKA - SOMMAREN 2023

Text & bild, om ej annat anges:

Daniel Olander, kanslichef

Layout & redigering:

Magdalena Oldin, kommunikatör

